

Στατιστικά στοιχεία για τον οροφαρυγγικό και στοματικό καρκίνο

Ο στοματικός καρκίνος είναι ο όγδοος πιο συχνός καρκίνος παγκοσμίως (Johnson et al 2011), αλλά η επίπτωση του καρκίνου κεφαλής και τραχήλου ποικίλει αναλόγως την χώρα. Η νότια Ασία, η κεντρική και νότια Ευρώπη, είναι περιοχές με υψηλή επίπτωση στοματοφαρυγγικού καρκίνου (Boyle & Levin 2008).

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο καρκίνος του στόματος και του χείλους είναι ο 12^{ος} πιο συχνός καρκίνος στους άντρες (IARC 2012a:GLOBOCAN 2008).

Το 2008, αναφέρθηκαν 132.000 περιστατικά καρκίνου κεφαλής και τραχήλου, όπου σχεδόν 92,000 αφορούσαν καρκίνους στοματοφάρυγγα και οι υπόλοιποι 40.000 ήταν στον λάρυγγα. Από αυτούς οι 63.000 απεβίωσαν (Ferlay et al. 2010)

Στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, η Αμερικάνικη Ένωση για τον καρκίνο εκτιμά ότι στις ΗΠΑ 48.000 άνθρωποι θα νοσήσουν από καρκίνο στοματικής κοιλότητας ή στοματοφάρυγγα κατά το έτος 2016 και από αυτούς σχεδόν 9.000 θα πεθάνουν.

Μία ισχυρή τάση του στοματικού καρκίνου είναι να σχετίζεται με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, με τα ασθενέστερα στρώματα να εμφανίζουν τα υψηλότερα ποσοστά. (Menvielle 2005, Conway 2007-2008, Warnakulasuriya 2009).

Αυτού του είδους οι καρκίνοι είναι δύο φορές πιο συχνοί στους άντρες από τις γυναίκες (Ferlay et al 2008) και σχεδόν ίσα κατανεμημένοι σε έγχρωμους και λευκούς.

Τα τελευταία χρόνια, ο ρυθμός εμφάνισης αυτών των καρκίνων είναι σταθερός στους άντρες ενώ μειώνεται ελαφρώς στις γυναίκες. Παρόλα αυτά τελευταία υπάρχει μια τάση μετατόπισης στο φύλο και στην ηλικία. Αναφέρεται μια αύξηση των περιστατικών στοματοφαρυγγικού καρκίνου που συνδέονται με λοίμωξη από ιό ανθρώπινων θηλωμάτων (HPV) σε άνδρες και γυναίκες της λευκής φυλής. Στοιχεία από νεαρά άτομα στις ΗΠΑ και σε ορισμένα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δείχνουν ότι ο βαθμός επίπτωσης των στοματικών καρκίνων που προκαλούνται από HPV αυξάνεται, καταδεικνύοντας αλλαγή της σεξουαλικής συμπεριφοράς (Marur et al 2010).

Οι καρκίνοι του στόματος και του στοματοφάρυγγα που προκαλούνται από HPV, εκδηλώνονται συνήθως στις παρακάτω περιοχές:

- Στην γλώσσα
- Στις αμυγδαλές και στον στοματοφάρυγγα
- Στα ούλα, στο έδαφος του στόματος και σε άλλες περιοχές του στόματος.

Οι υπόλοιποι εκδηλώνονται στα χείλη, στους μικρούς σιαλογόνους αδένες (συνηθέστατα στην υπερώα) και σε άλλες περιοχές.

Ο μέσος όρος διάγνωσης αυτών των καρκίνων είναι τα 55-60 έτη, αλλά μπορεί να συμβεί και σε νεαρότερα άτομα. Είναι σπάνιο σε παιδιά, ενώ λίγο περισσότερο από το ¼ εκδηλώνεται σε ασθενείς νεότερους των 55 ετών. Επιπλέον η εμφάνιση των καρκίνων του

στόματος ποικίλλει πολύ ανάμεσα στις χώρες, με την Ουγγαρία και την Γαλλία να είναι πολύ συχνότερη από τις ΗΠΑ, ενώ πιο σπάνια είναι στο Μεξικό και στην Ιαπωνία.

Οι πρόσφατα διαγνωσμένοι ασθενείς με καρκίνο του στόματος και του στοματοφάρυγγα θα πρέπει να εξετάζονται ενδελεχώς, γιατί ένα μικρό ποσοστό εξ' αυτών εμφανίζουν καρκίνο και σε γειτονική περιοχή όπως ο λάρυγγας ή ο οισοφάγος.

Επιπλέον οι θεραπευμένοι από καρκίνο στόματος ή στοματοφάρυγγα είναι πιθανόν να εμφανίσουν αργότερα μεταστάσεις στον πνεύμονα, στόμα, λαιμό ή άλλες γειτονικές περιοχές, επομένως είναι υποχρεωτική η τακτική επανεξέτασή τους για το υπόλοιπο της ζωής τους, ενώ συνιστάται η αποφυγή του καπνίσματος και του αλκοόλ τα οποία αυξάνουν τον κίνδυνο εμφάνισης αυτών των δευτερογενών καρκίνων.

Παράγοντες κινδύνου για την εμφάνιση καρκίνου στόματος και στοματοφάρυγγα

Οτιδήποτε μπορεί να αλλάξει τις πιθανότητες εμφάνισης μιας νόσου όπως ο καρκίνος, είναι ένας παράγοντας κινδύνου.

Διαφορετικοί παράγοντες κινδύνου αναπτύσσουν διαφορετικούς τύπους καρκίνου. Η UV ακτινοβολία από ισχυρές ακτίνες ήλιου είναι ένας παράγοντας κινδύνου για εμφάνιση καρκίνου του δέρματος. Το κάπνισμα είναι ένας κοινός παράγοντας κινδύνου για την εμφάνιση πολλών τύπων καρκίνου.

Υπάρχουν διάφοροι τύποι παραγόντων κινδύνου, όπως οι περιβαλλοντολογικοί (μόλυνση κλπ), αυτοί του τρόπου ζωής, (εργασιακό περιβάλλον, άσκηση, διατροφή κλπ) ή

εξατομικευμένοι παράγοντες κινδύνου (ηλικία, φυλή, γενετικοί παράγοντες κλπ). Η ύπαρξη ενός παράγοντα ή ακόμα και περισσοτέρων δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι θα αναπτυχθεί καρκίνος, ενώ από την άλλη, η απουσία παραγόντων κινδύνου δεν εξαιρεί το άτομο από την ανάπτυξη καρκίνου.

Παράγοντες κινδύνου

Οι σημαντικότεροι παράγοντες κινδύνου για τους καρκίνους της στοματικής κοιλότητας και του στοματοφάρυγγα είναι το κάπνισμα, το αλκοόλ και η λοίμωξη από HPV.

Η πλειοψηφία των ασθενών με τους παραπάνω καρκίνους εμφανίζουν συσχέτιση με την συχνότητα και την ποσότητα της χρήσης καπνού (κάπνισμα ή μάσημα).

Επιπλέον η χρήση αλκοόλ αυξάνει τις πιθανότητες εκδήλωσης τέτοιου είδους καρκίνων. Σχεδόν 7 στους 10 ασθενείς με καρκίνο του στόματος είναι βαρείς χρήστες.

Ο συνδυασμός καπνίσματος και αλκοόλ αυξάνει ακόμα περισσότερο την ανάπτυξη τέτοιου είδους καρκίνων. Μελέτες ισχυρίζονται ότι το συνδυαστικό ρίσκο είναι 100 φορές μεγαλύτερο από το ρίσκο κάθε παράγοντα κινδύνου ξεχωριστά.

Λοίμωξη από τον ιό των ανθρώπινων θηλωμάτων (HPV)

Ο ιός των ανθρώπινων θηλωμάτων (HPV) μετράει περισσότερους από 150 τύπους. Διαφορετικοί τύποι προσβάλλουν διαφορετικά σημεία του ανθρώπινου σώματος, δημιουργώντας τα λεγόμενα κονδυλώματα. Τα κονδυλώματα είναι συμπλέγματα κυττάρων τα

οποία πολλαπλασιάζονται ανεξέλεγκτα δημιουργώντας καλοήθεις μάζες κυττάρων που ονομάζονται θηλώματα. Σχεδόν 40 τύποι απ' αυτούς προσβάλλουν την γεννητική περιοχή και των ανδρών και των γυναικών. Παρόλα αυτά τα τελευταία χρόνια έχουν βρεθεί και στην στοματική κοιλότητα και στον στοματοφάρυγγα όπου το επιθήλιο της στοματικής κοιλότητας είναι παρόμοιο με το επιθήλιο του τραχήλου της μήτρας.

Μερικοί τύποι του HPV σχετίζονται με την ανάπτυξη κάποιων τύπων καρκίνου και ειδικότερα του τραχήλου και του στοματοφάρυγγα. Οι τύποι αυτοί ονομάζονται τύποι υψηλού κινδύνου, ενώ οι υπόλοιποι ονομάζονται τύποι χαμηλού κινδύνου. Όλοι οι τύποι του HPV συνήθως αντιμετωπίζονται από το αμυντικό σύστημα του ανθρώπου, αλλά για λόγους που ακόμα δεν γνωρίζουμε, κάποιες φορές οι τύποι υψηλού κινδύνου δημιουργούν μια επίμονη λοίμωξη και τα προσβεβλημένα κύτταρα μπορεί να μεταλλαχθούν σε νεοπλαστικά, να συνεχίσουν να διαιρούνται και να δώσουν γένεση σε καρκίνο πχ του τραχήλου ή του στοματοφάρυγγα. Η διαδικασία της μετάλλαξης χρειάζεται 10 με 15 χρόνια και είναι ασυμπτωματική. Οι τύποι 16 και 18 είναι οι πιο συχνοί τύποι υψηλού κινδύνου οι οποίοι συνδέονται με διαφορετικούς τύπους καρκίνου.

Η μετάδοση του HPV γίνεται αποκλειστικά και μόνο με σωματική επαφή. Ο κυριότερος τρόπος μετάδοσης του HPV είναι με το σεξ, είτε κολπικό, είτε πρωκτικό, είτε στοματικό.

Στοματικός καρκίνος που προκαλείται από HPV

Οι λωμώξεις από HPV στο στόμα, στην πλειοψηφία τους είναι ασυμπτωματικές και μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό από αυτές θα

αναπτύξουν στοματοφαρυγγικό καρκίνο. Οι άντρες είναι πιο ευάλωτοι από τις γυναίκες στην ανάπτυξη καρκίνου του στοματοφάρυγγα που σχετίζεται με HPV, με αναλογία 3:1 ή 4:1.

Η σεξουαλική συμπεριφορά όπως και ο αριθμός των διαφορετικών σεξουαλικών συντρόφων αυξάνει το ρίσκο λοίμωξης από HPV στο στόμα ενώ το κάπνισμα και το αλκοόλ είναι επιπρόσθετοι παράγοντες κινδύνου.

Οι καρκίνοι του στοματοφάρυγγα και της στοματικής κοιλότητας που οφείλονται σε HPV έχουν αυξηθεί δραματικά τις τελευταίες δεκαετίες. Η ανίχνευση του HPV DNA (ένα σύμπτωμα της λοίμωξης από HPV) γίνεται σε 2 από τους 3 καρκίνους του στοματοφάρυγγα και σε ένα πολύ μικρότερο μέρος των καρκίνων της στοματικής κοιλότητας. Τα άτομα με καρκίνο στόματος και στοματοφάρυγγα που σχετίζεται με λοίμωξη από HPV, τείνουν να είναι νεότερα και περισσότερα από αυτά με καρκίνο συσχετιζόμενο με κάπνισμα και αλκοόλ.

Οι καρκίνοι που προκαλούνται από HPV τείνουν να έχουν καλύτερη πρόγνωση από αυτούς άλλης αιτιολογίας.

Πρόληψη των καρκίνων στόματος και στοματοφάρυγγα.

Εφόσον δεν υπάρχει σήμερα φάρμακο για την θεραπεία του HPV, ο μόνος τρόπος προστασίας είναι η πρόληψη. Αποφυγή των παραγόντων κινδύνου.

- Περιορισμός καπνίσματος και τσιγάρου

- Ελαχιστοποίηση ή αποφυγή του κινδύνου λοιμώξεως από HPV (χρήση προφυλακτικών, εμβολιασμός) (στο αγγλικό κείμενο σε παρενθεση contraceptives, vaccination)
- Μειωμένη έκθεση σε UV ακτινοβολία
- Υγιής τρόπος ζωής

Ανίχνευση των καρκίνων του στόματος και του στοματοφάρυγγα

Τακτικές εξετάσεις από οδοντίατρο, ιατρό, υγεινίστρια ή από τον ίδιο τον εξεταζόμενο.

Οι επανεξετάσεις στον οδοντίατρο είναι σημαντικές για την έγκαιρη ανεύρεση προκαρκινικών και καρκινικών καταστάσεων στο στόμα και στον στοματοφάρυγγα. Οι συστάσεις από την Αμερικανική Ένωση Καρκίνου στους οδοντιάτρους είναι να εξετάζεται σχολαστικά το στόμα και ο λαιμός σαν μέρος τακτικού ελέγχου για τον καρκίνο στις περιοχές αυτές.

Η εξέταση για την ανίχνευση HPV DNA είναι ο νέος τρόπος αναγνώρισης των φορέων του HPV έτσι ώστε να παρακολουθούνται μακροπρόθεσμα για εμμένουσα λοίμωξη

References

- 1 Westra, W. H. (2009). [“The Changing Face of Head and Neck Cancer in the 21st Century: the Impact of HPV on the Epidemiology and Pathology of Oral](#)

- Cancer". Head and Neck Pathology 3 (1): 78–81. [doi:10.1007/s12105-009-0100y](https://doi.org/10.1007/s12105-009-0100y). [PMC 2807531](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/2807531/). [PMID 20596995](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20596995/).
- 2 Gillison, M. L.; Koch, W. M.; Capone, R. B.; Spafford, M.; Westra, W. H.; Wu, L.; Zahurak, M. L.; Daniel, R. W.; Viglione, M.; Symer, D. E.; Shah, K. V.; Sidransky, D. (May 2000). "[Evidence for a causal association between human papillomavirus and a subset of head and neck cancers](#)" (FREE FULL TEXT). Journal of the National Cancer Institute 92 (9): 709–720. [doi:10.1093/jnci/92.9.709](https://doi.org/10.1093/jnci/92.9.709). [ISSN 00278874](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/10793107/). [PMID 10793107](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/10793107/).
- 3 Psyrrri, A.; Gouveris, P.; Vermorken, J. B. (2009). "[Human papillomavirus-related head and neck tumors: clinical and research implication](#)". Current Opinion in Oncology 21 (3): 201–205. [doi:10.1097/CCO.0b013e328329ab64](https://doi.org/10.1097/CCO.0b013e328329ab64). [PMID 19370803](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19370803/).
- 4 Chaturvedi, Anil; Maura L. Gillison (March 4, 2010). "Human Papillomavirus and Head and Neck Cancer". In Andrew F. Olshan. [Epidemiology, Pathogenesis, and Prevention of Head and Neck Cancer](#) (1st ed.). New York: Springer. [ISBN 978-14419-1471-2](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/197814419-1471-2/).
- 5 Mannarini, L.; Kratochvil, V.; Calabrese, L.; Gomes Silva, L.; Morbini, P.; Betka, J.; Benazzo, M. (2009). "[Human Papilloma Virus \(HPV\) in head and neck region: review of literature](#)". Acta otorhinolaryngologica Italica : organo ufficiale della Societa italiana di otorinolaringologia e chirurgia cervico-facciale 29 (3): 119– 126. [PMC 2815356](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/2815356/). [PMID 20140157](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20140157/).